

analiz rozvytku zmistu pochatkovoї osvity Ukrainy u XXI st. [Historiographical analysis of the development of primary education content in Ukraine in the XXI century.] Kyiv.

2. Dmytrychenko, M. F. (2006). *Vyshcha osvita i Bolonskyi protses*. [Higher education and the Bologna process]. Kyiv.

3. Naumenko, R. A. (2011). *Suchasni aspekty problemy pidvyshchennia kvalifikatsii kerivnykh ta pedahohichnykh kadrov u haluzi pozashkilnoi osvity*. [Modern aspects of the problem of professional development of managerial and pedagogical staff in the field of out-of-school education.]. Kyiv.

4. *Osvita Ukrainy za roky nezalezhnosti: stan, fakty, podii*. (2001). [Education of Ukraine during the years of independence: state, facts, events (2001)]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОСТЕНКО Лариса Давидівна – кандидат педагогічних наук, начальник Управління освіти Кропивницької міської ради.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSTEMKO Larysa Davidivna – Candidate of Pedagogical Sciences, head of the Education Department of Kropyvnytskyi City Council.

Circle of scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2021 р.

УДК 159.922:347

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-123-127

ЛИСЕНКО Людмила Олександрівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5732-6317>

e-mail: lysenkoluda78@i.ua

МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Система реформування вищої освіти ставить перед викладачами ЗВО вимоги належного сучасного рівня саморозвитку та самоорганізації, який у недалекій перспективі можуть стати взірцем для колег, студентів, учнів. Серед таких вимог виразно постає організація інформаційного простору певної дисципліни шляхом накопичення знань, умінь, навичок, а також скарбниці досвіду для аналітико-синтетичних, критично-оцінних та креативних напрямків навчального процесу. Вивчення іноземної мови в цьому напрямку посідає особливе місце, оскільки спроможне чи не найбільше серед гуманітарних дисциплін використовувати та продукувати різноманітні форми медіа, поглинати та виділяти актуальну медіаінформацію, що функціонує у сучасному багатогранному суспільстві, та використовувати в освітньому процесі будь-якого закладу вищої освіти цілого ряду медіатехнологій. Упровадження медіатехнологій у вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами актуальне в плані їх підготовки у тому, що розв'язує фахові проблеми, визначає методіку викладання та експозиціонує можливості медіа у дистанційному форматі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впливу медіа на

суспільство й особистість уже відображені в працях Д. Бакінгема, Ж. Гоне, Дж. Лалла, М. Маклюєна, Л. Селлєра; залучення медіаматеріалів в освітній процес – Є. Міллера, Г. Онкович, Н. Саєнко, О. Федорова; використання медіатехнологій і медіаосвіти – Л. Баженової, Б. Гершунського, С. Дуніної, Л. Зазнобіної та ін.

У працях зарубіжних дослідників медіаосвіти Д. Бекенгема, У. Карлсона, Р. К'юбі, В. Мінккіна та ін. приділяється увага специфіці медіатехнологій та основним аспектам їх використання, а з вітчизняних та дослідників ближнього зарубіжжя питанням медіапедагогіки цьому новому напрямку присвятили свої студії О. Волошенюк, В. Іванов, О. Федорова, С. Семчук. Огляд праць дослідників показує наукове переосмислення медіа як ресурсу прогресивного і різнопрофільного та різногалузевого викладання.

Метою статті є опис основних засобів сучасних медіатехнологій у процесі вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми вчителями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Медіа сьогодні входить в усі сфери суспільного життя. Оскільки вища школа надає освітні послуги усім галузям і спеціальностям, це й визначає поліаспектність медіаінформатизації усього процесу навчання.

А відтак, основне завдання вишів – створення та розвиток медіасередовища, підпорядкованого певній галузі знань. На цьому наголошується при обговоренні ефективних стратегій реформування освіти.

Засоби медіатехнологій, які в наш час використовуються у вишах, а це ноутбуки, нетбуки, планшети, мобільні телефони, що мають інтернет-забезпечення, спроможні не лише зацікавити студентів – майбутніх педагогів іноземної (англійської) мови певною медіаінформацією, а й сприяти застосуванню окремих ресурсів у подальшій професійній діяльності, і вже, можливо, і на новому технічному рівні. Так, нещодавно підтримувані освітніми порталами продукти для стаціонарних комп'ютерів, інтерактивних дошок уже вважаються частково застарілими, а в напрямку країнознавчих компетенцій – відходять на другий план у порівнянні зі стрімкою техно-інформатизацією суспільних ділянок, що відкриває свої можливості через бездротовий, мобільний Інтернет. Постійний потік медіаінформації дозволяє студентам при вивченні іноземної (англійської) мови як майбутніми вчителями удосконалювати набуті в навчальному процесі знання, вміння й навички, постійно знаходиться в інформаційному полі та знаходиться у тренді сучасних новин будь-якої галузі на міжнародному рівні. При цьому розвитку перекладацьких компетентностей сприяє міжнародний англомовний медіаконтент.

Комплекс медіатехнологій спрямований на створення медіасередовища. Відтак цей соціокультурний феномен орієнтований на підтримку людської діяльності та спілкування, окрім інструментальної дії та інформаційного ресурсу як необхідної атрибутики навчального процесу, забезпечує *комунікативність*, що є прерогативою вивчення іноземної та й будь-якої іншої мови, *інтерактивність* як засіб зв'язку з носіями іноземної мови, а також *мультимедійність* як багатоканальність медіапростору та розширення медіасередовища. Усі ці ланки є сучасним способом програмового забезпечення вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми вчителями.

Відповідно до сучасних вимог освітнього процесу, методики навчання й викладання іноземних мов потребує якомога новіших форм та засобів, що можуть удосконалюватися досвідом мультимедійних, інформаційних програм, систем вивчення різних мовних рівнів. Тому медіатехнології розширюють такий їх аспект в напрямку продуктивності та креативності як способів вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами. Комп'ютеризація

навчання, електронні посібники та використання веб-ресурсів є вже неновими технологіями, а швидше типовими для сучасного освітнього світу. У вивченні англійської мови за ними – активізація навчання, тренінги, ділові ігри. Колективні форми вдосконалення здобутих знань передбачають діалоги, дискусії, конференції у віртуальному просторі й необмеженість у часі, а також відсутність кордонів у спілкуванні. Створення окремих веб-ресурсів, з одного боку, містить інформацію про поточні події і новини, оголошення, а з іншого – може позиціонуватися певним фрагментом досвіду вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами у ряді курсів, мовних центрів, інших освітніх закладів. Такі медіатехнології сприяють обміну інформацією про конкурси і гранти іноземними мовами.

Сьогодні вже можна констатувати: рівень якості освіти залежить від медіатехнологій, що визначають відповідний мовний рівень носія як майбутнього педагога. Це є визначником і компетентності педагога інших галузей знань.

Найважливішим чинником, що формує особистісні, інформаційні та професійні компетентності педагога, є підвищення рівня медіаграмотності, введення медіаосвіти та вивчення медіатехнологій у закладах вищої освіти, чим забезпечується інтеграція нашої країни до світового рівня освіти.

Звернення до терміну «технологія» як складової медіатехнології подає його як «сукупність методів і інструментів для досягнення бажаного результату» [1, с. 53]. Технологією вважають також комплекс наукових та інженерних знань, що реалізуються у певних засобах, що відповідають рівню матеріальних, технічних та інших розвитку суспільства для певного процесу [4, с. 13]. За визначенням Програми ЮНЕСКО, технології навчання становлять «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти» [2, с. 331].

З точки зору підготовки викладача технічних дисциплін, медіатехнології є «сукупністю способів, що передбачають проектування, організацію та проведення занять із забезпеченням багатоканальності сприйняття відомостей суб'єктами навчання в інтерактивному режимі завдяки використанню мультимедійних комп'ютерних апаратно-програмних і мультимедійних навчальних програмних засобів» [6, с. 7].

Саме медіатехнології є потужною мотивацією студентів до навчання іноземної (англійської) мови. Це, безумовно, унікальна проєкція на формування критичного мислення, розвиток творчих здібностей та постійне прагнення до знань.

Важлива роль медіатехнологій при вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами полягає у формуванні стимулів до самоосвіти, самопізнання і самовдосконалення. Звісно, під керівництвом викладача вони продовжують попередньо вмотивовані й базово закладені знання мови. Однак іноземна мова потребує постійного накопичення знань з лексичних і граматичних конструкцій.

Освітній процес при вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами, застосовуючи медіатехнології, забезпечується значним рядом сучасних методологічних можливостей: інформатизація, активізація навчально-пізнавальної діяльності, підвищення мотивації студентів, інтерактивність, моніторинг, комп'ютерна творчість (дизайн, програмне забезпечення), система спеціальних видів роботи.

Серед засобів залучення медіатехнологій в освіті сьогодні вже не актуальні традиційні ЗМІ, на зміну їм приходять такі, що функціонують на базі ЕОМ. Саме їм людство на даному етапі свого розвитку завдячує як значним масивам збереження інформації, як системі інформаційного обміну та діджиталізації різного роду інформації з перспективою використання (наприклад, створення корпусів мов). В умовах здобуття вищої освіти на предмет означуваного нами вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами застосування медіатехнологій відкриває перед викладачами та студентами нові перспективи та можливості. Вони полягають у розширенні й урізноманітненні змісту навчання, у застосуванні сучасних форм і методів викладання й вивчення мов, в осучасненні форм організації навчального процесу. Не слід забувати й можливості доступу до наукових доробків з педагогіки та мовознавства, який робить можливим забезпечення і високого наукового і методичного рівня викладання.

Медіатехнології увиразнюють принципи особистісного підходу, підвищують ефективність подачі нового матеріалу та розвивають творчі здібності всіх учасників навчального процесу. Врешті, сам предмет вивчення іноземної мови є креативним підґрунтям векторів розвитку медіатехнологій. До основних типів медіатехнологій сьогодні відносять *лінійні* (представлення мультимедіа викладачем з

пасивним переглядом студентами – у форматі сучасних медіаелементів як фрагментів лекцій); *нелінійні* (надання студентові через медіа можливості вибору елементів чи керування ними – тестування, моніторингування); *гіпермедіа* (спеціальне, інтерактивне використання гіпертексту як організацію структури записів даних – вебліографії, лінки); *live video* (використання «поточного відео» як медіатехнологічна здатність працювати в реальному часі) [3], що актуальні і для вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами.

Застосування медіатехнологій при викладанні й вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами бачиться нами:

1) *як засіб наочності та демонстрації*. При цьому удосконалення здобутих знань, умінь і навичок та професійної компетентності загалом може підкріплюватися навчальними програмами, тестовими завданнями і постійно оновлюваним інформаційним контентом мережі Інтернет.

2) *як засіб формування комунікативної складової* вивчення іноземної мови (наприклад, Skype, Zoom, Chat, E-mail, відео- і звукові файли, засоби візуалізації), соціалізації, розвитку комунікаційних навичок;

3) *як засіб здобуття та постійної підтримки культурологічних знань* (через автентичні медіатексти, тревел-блоги, відеоканали, віртуальні екскурсії тощо, які формують країнознавчі компетентності, навчають толерантності у ставленні до культур представників різних націй);

4) *як засіб моніторингування знань* і встановлення програми подальшого професійного зростання (це може бути не лише викладацький контроль якості професійних знань, а й самоконтроль відповідно до поставленої студентом перед собою планки рівня володіння мовою). Таке моніторингування завдяки медіатехнологіям і під час вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами може здійснюватися як із застосуванням on-line тестів, так і тестів, укладених викладачем самостійно.

Системне використання медіатехнологій має спрямування не лише на зазначені ефективні способи підвищення якості та успішності вивчення іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами, а й підвищення рівня комфорту студентів, що є ознакою нашого часу. До них належать медіатехнології створення електронних навчальних матеріалів, електронних підручників, що призначені для використання не лише на заняттях, а й у вільний від занять час, в будь-

яку пору доби і місця перебування. Їх складові – це мультимедійні презентації, видання, Інтернет-ресурси тощо. Викладач сьогодні може самостійно створювати мультимедійні продукти, залучаючи програми створення й редагування відео та звукових файлів, on-line редактори текстових форматів, укладання веббіографій з гіперпосиланнями, Інтернет-платформи для створення блогів, сайтів та електронних сторінок [5, с. 16–21], що також є продуктивним для викладання іноземної (англійської) мови.

В актуальності в наш час *електронного посібника* для вивчення будь-якого курсу вишу не слід переконувати. Цей своєрідний комплекс мультимедійних методичних засобів як контент містить посилання на відповідні інформаційні джерела, ресурси Інтернету вже є виходом на рівень абсолютно програмованого навчання студентів у якості відкритої медіаінформаційної системи. При викладанні та вивченні іноземної (англійської) мови майбутніми педагогами його значущість не можна переоцінити, адже через медіатехнології в його складі інтегруються основні концепти вивчення будь-якої іноземної мови – навчальна інформація, творчий потенціал дидактичних інновацій та стратегія безперервного професійного зростання.

Важливість медіатехнологій у наш час полягає у створенні актуальних форм навчання, що прогресують у напрямку дистанційної освіти на відміну від традиційних форм вивчення іноземної мови та інших курсів у вишах. Врешті, дистанційне навчання в широкому значенні – це і є процес упровадження в освітній процес сучасних найрізноманітніших медіатехнологій, що пропонує Інтернет, під керівництвом викладача та з дотриманням адміністративних вимог до навчання і спілкування від вищого навчального закладу.

Підготовка студентів-педагогів, звісно, передбачає й навчання та упровадження медіатехнологій у майбутню професійну діяльність, що включає вивчення іноземної (англійської) мови не лише майбутніми педагогами у виші, а й у подальшому житті. Такими в наш час постають дистанційні медіакурси, наприклад, на платформі «Coursera»: «History and theory of media», «Metaliteracy: Empowering Yourself in a Connected World», «Launch Your Journalism Career», «Making Sense of the News: News Literacy Lessons for Digital Citizens» та ін., що, поруч зі знаннями щодо джерел медіаінформації, можуть навчити правилам та інструментам використання медіатехнологій – від технічних до етичних. До того ж,

постійне оновлення Інтернет-сервісів є запорукою вивчення іноземної мови навіть як інструменту володіння ними.

Висновки та перспективи подальших розвідок **напряму.** Таким чином, застосування медіатехнологій сприяє освітньому процесу в плані вивчення іноземної мови через зміну навчального контенту, методичне забезпечення та можливості здобуття знань, умінь і навичок в суспільно новому форматі. Використання різних форм і засобів медіатехнологій сприятиме висококваліфікованій підготовці вчителів англійської мови у професійній діяльності. Його горизонти зводяться не лише до забезпечення дистанційної освіти, а й широких перспектив програмованого навчання як способу здобуття освіти в майбутньому.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абдалова, О. И. Использование технологий электронного обучения в учебном процессе / О. И. Абдалова, О. Ю. Исакова // Дистанционное и виртуальное обучение. № 12. 2014. 53–54.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. К. : Либідь. 1997. 376 с.
3. Змановская Н. В. Формирование медиаобразованности будущих учителей / Н. В. Змановская (Автореф. дис. канд. пед. наук), Красноярск, 2004. 24 с.
4. Пушкарь А. І. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології / А. І. Пушкарь. К. : ВЦ «Академія». 2002. 704 с.
5. Кухаренко В. М. Методологічні аспекти дистанційного навчання / В. М. Кухаренко // Вісник Академії дистанційної освіти. 2003. 1, 16–21.
6. Саварин П. В. Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності / П. В. Саварин (Автореф. дис. канд. пед. наук) Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2017. 24 с.

REFERENCES

1. Abdalova, O. Y. (2014). *Yspolzovanye tekhnolohiyi alektronnoho obuchenya v uchebno protsesse*. [Using e-learning technologies in the educational process].
2. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv.
3. Zmanovskaia N. V. (2004). *Formyrovanye medya-obrazovannosti budushchykh uchyteliei*. [Formation of media education of future teachers]. Krasnoyarsk.
4. Pushkar, A. I. (2002). *Informatyka. Kompiuterna tekhnika. Kompiuterni tekhnolohii*. [Computer Science. Computer Engineering. Computer Technology]. Kyiv.
5. Kukharenko, V. M. (2003). *Metodolohichni aspekty dystantsiinoho navchannia*. [Methodological aspects of distance learning]. Kyiv.

6. Savaryn, P. V. (2017). *Pidhotovka maibutnoho vykladacha tekhnichnykh dystsyplin do zastosuvannya mediatekhnologii u profesinii diialnosti*. [Preparation of the future teacher of technical disciplines for application of media technologies in professional activity]. Lutsk.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛИСЕНКО Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: іншомовна комунікативна культура, інноваційні методи навчання, комунікативна компетенція.

INFORMATION ABOUT AUTHOR

LYSENKO Liudmyla Oleksandrivna – PhD, Associate Professor, Chair of Linguodidactics And Foreign Languages Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: foreign language communicative culture, innovative teaching methods, communicative competence.

Стаття надійшла до редакції 13.04.2021 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:376

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-127-131

ЛАБЕНКО Олександр Віталійович –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-1010>

e-mail: labenkoalex@mail.ua

ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі соціально-економічного життя суспільства, коли відбувається зміна духовних, національних пріоритетів, бажаним результатом роботи освітан є формування та розвиток особистості громадянина, здатного до самостійної продуктивної соціально-позитивної діяльності. Вирішення завдання формування й впровадження нових суспільних цінностей безпосередньо залежить від розв'язання педагогічною наукою загальних проблем в освіті, модернізації змісту, форм та методів практики соціально-педагогічної роботи. Формування новітньої соціальної політики України можливе лише на основі технологізації соціальних процесів за рахунок оптимального використання соціальних ресурсів і можливостей освітніх установ і широкого кола працівників освітньої та соціальної сфер.

Орієнтація вищої школи на завдання розвитку особистості – це поворот від політики адміністрування до концепції суспільної демократичної соціально орієнтованої свідомості і високого творчого потенціалу. Саме педагоги з такими якостями повинні здійснити кардинальний поворот, стати трансляторами оновлення в межах суспільства. Це є проблемою й одночасно програмою дій для кожного педагога, сутність якої – сприяння формуванню системи мотиваційних орієнтирів, рис характеру, що

забезпечуватимуть ефективність особистісного розвитку майбутнього освітянина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що проблема формування та розвитку особистості педагога достатньо ґрунтовно розкрита в наукових працях та дослідженнях, зокрема в положеннях: теорії професійної підготовки майбутніх педагогів (Бондар В. І., Нікітіна Н. Н., Пехота О. М. та ін.); теорії та практики професійного становлення майбутнього спеціаліста в умовах вищих навчальних закладів (Гончаренко С. У., Гребенюк Г. Є, Кушнір В. А, Радул В. В., Рацул А. Б. та ін.); теорії формування та розвитку творчої особистості (Божович Л. І., Моляк В. О., Капська А. Й., Сисоєва С. О. та ін.).

Проблема особистісного розвитку майбутнього спеціального педагога постає як наслідок тих суперечностей, які виявляються у системі його професійної підготовки, організації навчально-виховної діяльності вищого педагогічного навчального закладу, що спрямована на створення сприятливих умов по реалізації особистісного потенціалу майбутніх дефектологів. Сутність цих суперечностей обумовлена відривом між масовим характером підготовки фахівців зі спеціальної освіти та потребою індивідуально-орієнтованого процесу навчання майбутнього педагога із спеціальної освіти.